

Äldsta plumboferritstuppen?

I NRM:s samlingar finns ett märkvärdigt prov, som genom sin etikettering och mineralsammansättning fångat författarens intresse. Det bär nummer 31:983, och originaletikettens text lyder: "Gedigen koppars. Nordmark, Limkullsgruvvan. Geijer." Stuppen upptar volymen av en halv tumme och är ganska kompakt, med de visuellt observerbara beståndsdelarna plumboferrit, hematit, flogopit, kalcit, gedigen koppars, kuprit och malakit; d v s en cocktail i det fasta tillståndet som icke torde vara Jakobsbergskonässörerna främmande Plumboferriten har verifierats med pulverröntgendiffraktion.

Dessa upplysningar är sammantaget förbryllande. Den mest banala förklaringen är att Limkullsgruvvan är ett äldre namn på Jakobsberg, dock ej så vitt bekant återfunnet i litteraturen. De idag benämnda Limkullsgruvorna (söder om Limkullens kalkstensbrott i Nordmark) ligger emellertid ca 2 km NV om Jakobsbergs gruvor, och räknas till det s k Björnbergsfältet. En sammanblandning av namnen på dessa relativt nära liggande lokaler kan givetvis ha ägt rum i något skede. Den mest utmanade tanken vore att vi här har att göra med en ny, nära nog okänd fyndighet av Långbantyp; en sådan förflugenhet bör tills vidare dock avvisas. En fältkontroll vid Limkullsgruvorna, som herrar Langhof och Jonsson haft vänligheten att företa, kunde inte bekräfta förekomsten av karakteristiska mineraliseringar därstädes.

Bengt Reinhold Geijer (1758-1815), ämbetsmannen, entreprenören och mineralogen, företog insamlingsresor och hade ymniga kontakter med tidens övriga kända (mineral)vetenskapsmän. Om man antar hans dödsår som sista möjliga tidpunkt för förvärvet av detta prov, har det säkert insamlats 65 år före Igelströms beskrivning av mineralet plumboferrit från Jakobsberg. Det är alltså ett tidigt prov, kanske det allra första som tillvaratagits, ehuru mineralogerna då endast fastnade för den gedigna kopparsen.

Dan Holtstam